

Ποιός είναι ανώτερος από τους Τρεις Ιεράρχες;

Η αιτία για την οποία έγινε ή εορτή αυτή των Τριών Ιεραρχών, είναι η έξης: Κατά τους χρόνους της βασιλείας του Αλεξίου του Κομνηνού, ο οποίος έγινε βασιλιάς μετά τον Βοτανειάτη, γύρω στο 1100 από την Γέννηση του Χριστού, τον καιρό, λέω, εκείνο, προέκυψε στην Κωνσταντινούπολη διαφορά και φιλονικία ανάμεσα στους λόγιους και ενάρετους άνδρες.

Δηλαδή, άλλοι από αυτούς έλεγαν ανώτερο τον Μέγα Βασίλειο, επειδή με τους λόγους του ερεύνησε την φύση των όντων, με τις αρετές του όμως έμοιαζε και συναγωνιζόταν τους Αγγέλους. Διότι δεν συγχωρούσε εύκολα, όσους αμαρτάνουν, αλλά ήταν σοβαρός στο ήθος και δεν είχε μέσα του κανένα γήινο. Κατώτερο όμως από τον Βασίλειο έλεγαν τον θείο Χρυσόστομο. Επειδή εκείνος, κατά κάποιον τρόπο, ήταν αντίθετος με τον Βασίλειο και εύκολα συγχωρούσε τους αμαρτάνοντες, και το ήθος του ήταν ελκυστικό στην μετάνοια. Άλλοι πάλι αντίθετα ύψωναν τον θείο Χρυσόστομο και τον έλεγαν ανώτερο από τον Βασίλειο και τον Γρηγόριο, διότι χρησιμοποιεί διδασκαλίες συγκαταβατικότερες και οδηγεί όλους με το σαφές και εύκολο της φράσεώς του, και ελκύει τους αμαρτωλούς σε μετάνοια. Και επειδή υπερβαίνει τους προηγούμενους δύο Πατέρες με το πολύ πλήθος των μελιρρύτων του συγγραμμάτων και με το ύψος και πλάτος των νοημάτων. Άλλοι πάλι, προσκείμενοι στα συγγράμματα του θεολόγου Γρηγορίου, τον θεωρούσαν ανώτερο από τον Βασίλειο και τον Χρυσόστομο, διότι αυτός με το κομψό και χαριτωμένο της φράσεώς του και με το υψηλό και δυσνόητο των λόγων του και με το ανθηρό των λέξεων ξεπέρασε όλους τους σοφούς, τόσο τους παλαιούς και περιβόητους στην εξωτερική και ελληνική σοφία, όσο και τους νεώτερους και δικούς μας εκκλησιαστικούς. Έτσι από την παρόμοια διαφορά και φιλονικία διαιρέθηκαν σε τρία μέρη τα πλήθη των Χριστιανών και άλλοι λέγονταν Ιωαννίτες, άλλοι Βασιλείτες και άλλοι Γρηγορίτες.

Επειδή λοιπόν έτσι ήταν διαιρεμένοι οι Χριστιανοί και έτσι φιλονικούσαν οι λόγιοι άνδρες, για τον λόγο αυτόν εμφανίσθηκαν σε όνειρο οι τρεις αυτοί Ιεράρχες και Διδάσκαλοι, πρώτα ο καθ' ένας χωριστά και έπειτα και οι τρεις ενωμένοι μαζί, στον τότε Ιωάννη, τον Επίσκοπο της πόλεως Ευχαΐτων, (η οποία και Ευτικατία λέγεται και απλά Εφλεέμ, η οποία βρίσκεται στην Γαλατία, και υπάγεται στον Μητροπολίτη Γαγγρών). Ήταν λοιπόν ο Ιωάννης αυτός άνδρας λόγιος και έμπειρος της ελληνικής παιδείας, όπως το μαρτυρούν τα συγγράμματα, που έχει εκπονήσει, και επί πλέον ήταν και άνθρωπος που είχε φθάσει στην κορυφή της αρετής Σ' αυτόν, λέω, εμφανίσθηκαν και με ένα στόμα του λένε και οι τρεις

«Εμείς ένα είμαστε κοντά στον θεό, καθώς βλέπεις, και καμμία αντίθεση ή διαμάχη δεν έχουμε, αλλά στους διαφόρους καιρούς, που ζήσαμε, έτσι ο καθ' ένας από εμάς από την χάρη του θείου κινούμενος Πνεύματος, διαφορετικές διδασκαλίες συνέγραψε. Και εκείνα που διδαχθήκαμε από το Άγιο Πνεύμα, αυτά και εκδώσαμε για την σωτηρία των ανθρώπων. Και πρώτος ανάμεσα σε εμάς δεν υπάρχει, ούτε δεύτερος, αλλά εάν πεις τον ένα, αμέσως και οι άλλοι δύο ακολουθούν. Γι' αυτό να διατάξεις αυτούς που φιλονικούν, να μη χωρίζονται εξ αιτίας μας. Διότι εμείς, όσο μπορούσαμε φροντίζαμε, τόσο όταν ήμασταν ζωντανοί, όσο και τώρα που βρισκόμαστε στους ουρανούς το να ειρηνεύουμε και να οδηγούμε τον κόσμο στη γνώση και στην ομόνοια και όχι να τον χωρίζουμε. Αλλά και σε μία ημέρα ένωσε και τους τρεις εμάς και να συνθέσεις και τα τροπάρια και τα άσματα της εορτής μας, όπως αρμόζει στη δική σου σύνεση, και κατόπιν να αναφέρεις στους Χριστιανούς, ότι ένα είμαστε κοντά στον θεό. Βέβαια και εμείς μαζί θα συνεργήσουμε για τη σωτηρία εκείνων, που εκτελούν την κοινή μνήμη μας Επειδή και εμείς φαινόμαστε, ότι έχουμε κάποια παρρησία και δύναμη κοντά στον θεό».

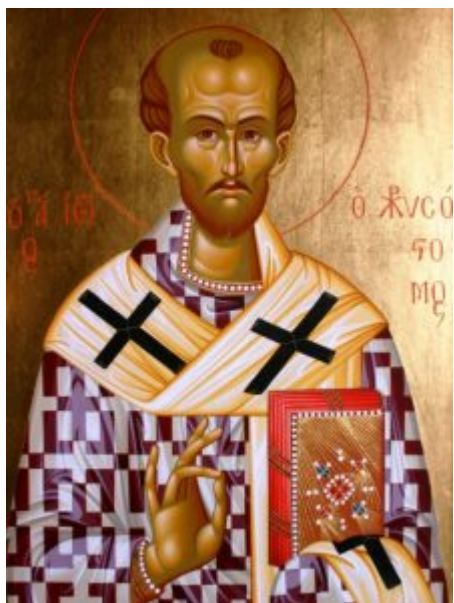
Αφού είπαν αυτά οι Άγιοι, φάνηκαν ότι ανέβηκαν πάλι στους ουρανούς λάμποντας από φως υπέροχο και ονομάζοντας ο ένας τον άλλον με το όνομά του.

Αφού λοιπόν σηκώθηκε από τον ύπνο ο ιερός Ιωάννης έκανε όπως

τον διέταξαν οι θείοι Ιεράρχες. Και το μεν πλήθος του λαού το καθησύχασε και εκείνους που φιλονικούσαν τους ειρήνευσε (διότι ήταν περιβόητος στην αρετή ο άνθρωπος, γι' αυτό και ο λόγος του είχε δύναμη και πειθώ). Και παρέδωσε στην Εκκλησία του Θεού να επιτελεί αυτή την εορτή.

Και βλέπε, ω αναγνώστα, τη σύνεση και διάκριση αυτού του αγίου ανθρώπου. Επειδή βρήκε αυτόν τον Ιανουάριο μήνα, που είχε και τους τρεις αυτούς Ιεράρχες να εορτάζονται, τον Μέγα Βασίλειο κατά την πρώτη, τον θεολόγο Γρηγορώ κατά την εικοστή πέμπτη και τον θείο Χρυσόστομο, κατά την εικοστή εβδομή, για τον λόγο αυτόν τους ένωσε πάλι κατά την τριακοστή του ιδίου μηνός. Και τόσο στόλισε την Ακολουθία τους με κανόνες και τροπάρια και με λόγο εγκωμιαστικό, όπως έπρεπε σε τέτοιους μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας, ο χαριτώνυμος αυτός Ιωάννης ώστε φαίνονται, ότι αυτά συντέθηκαν τα άσματα της ακολουθίας αυτής κατά την νεύση και τον φωτισμό, όπως νομίζω, των τριών Αγίων Ιεραρχών. Διότι δεν έχουν απολύτως καμμία έλλειψη από τα επιχειρήματα εκείνα, που αποβλέπουν στον έπαινο των Αγίων. Έτσι τα τροπάρια αυτά είναι ανώτερα από όσα άλλα τροπάρια έγιναν μέχρι τώρα και από όσα στο μέλλον πρόκειται να γίνουν.

Ήταν δε κατά την στάση του σώματος και την μορφή του προσώπου ως εξής οι τρεις Ιεράρχες, μολονότι αναφερθήκαμε γι' αυτό και στην ξεχωριστή εορτή του καθενός. Ο θειος Χρυσόστομος, ήταν κοντός στο ανάστημα του σώματος, είχε μεγάλη κεφαλή, ήταν αδύνατος και πολύ λεπτόσαρκος, ήταν μακρομύτης και είχε πλατιά τα ρουθούνια, ήταν κίτρινος μαζί και άσπρος, είχε βαθουλwtούς τους οφθαλμούς και μεγάλους τους βολβούς Από αυτό συνέβαινε να λάμπει με πιο χαρούμενα βλέμματα, μολονότι ως προς τα άλλα μέλη του σώματος έδειχνε, ότι ήταν λυπηρός Είχε μεγάλο το μέτωπο και χωρίς τρίχες χαραγμένο με πολλές ρυτίδες Είχε αυτιά μεγάλα και το γένειο μικρό και ωραιότατο, στολισμένο με λίγες άσπρες τρίχες Από δε την νηστεία είχε τα σαγόνια στην άκρη βαθουλωμένα.

Τόσο όμως είναι απαραίτητο να πούμε γι' αυτόν τον Άγιο, ότι με τους λόγους και τη ρητορική του ευφράδεια φάνηκε ανώτερος από όλους τους σοφούς και ρήτορες των Ελλήνων. Ιδιαίτερα και κατ' εξαίρεση με το πλάτος των νοημάτων και με το καθαρό και ζωντανό του λόγο. Μάλιστα τόσο πολύ σαφήνισε και εξήγησε την θεία Γραφή, όπως κανένας άλλος και με τις διδασκαλίες του αυτές τόσο πολύ βοήθησε και αύξησε το κήρυγμα του Ευαγγελίου, ώστε, αν ο Άγιος αυτός δεν υπήρχε, (μολονότι και είναι τολμηρό να το πει κανείς) έπρεπε πάλι να γίνει μία δευτέρα παρουσία του Χριστού στη γη. Τόσο μεγάλος έγινε ο χρυσορρήμων αυτός στην πρακτική και θεωρητική φιλοσοφία, σε σημείο που υπερέβαλε όλους μαζί τους ενάρετους, γενόμενος πηγή της αγάπης και ελεημοσύνης και όλος όντας πάραυτα φιλαδελφία και διδασκαλία. Αυτός λοιπόν, αφού έζησε χρόνους εξήντα τρείς και αφού ποίμανε την Εκκλησία του Χριστού, προς αυτόν εξεδήμησε.

Ο Ιερός Χρυστόστομος συνέγραψε και ερμηνείες στις επιστολές του αποστόλου Παύλου, όπου ο ίδιος ο απόστολος Παύλος του υπαγόρευε στο αυτί τι να γράψει. Σε ένδειξη σημείου και θαύματος αυτού του γεγονότος, το αυτί του αγίου είναι μέχρι σήμερα άφθαρτο και βρίσκεται στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους.

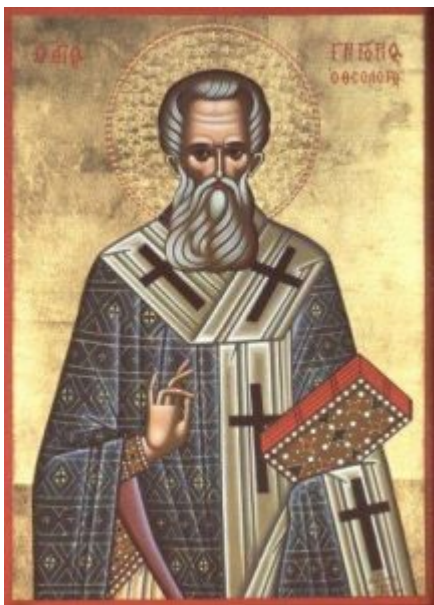
Το δεξί χέρι του αγίου Ιωάννου του Χρυσσοστόμου με το οποίο τελούσε τη θεία Λειτουργία και συνέγραφε τους θεόπνευστους λόγους του, παραμένει και εκείνο άφθορο σε σχήμα ευλογίας στη Ιερά Μονή Φιλόθεου Αγίου Όρους

Ο Μέγας Βασίλειος ήταν ως προς την στάση και το ανάστημα του σώματος πολύ υψηλός. Ήταν αδύνατος και ολιγόσαρκος, μαύρος μαζί και κίτρινος στο χρώμα, ήταν μακρομύτης, είχε τα φρύδια στρογγυλά, ενώ το δέρμα, που είναι επάνω από τα φρύδια, το είχε συμμαζεμένο, φαινόταν όμοιος με έναν που συλλογίζεται και προσέχει στον εαυτό του. Είχε το πρόσωπο ζαρωμένο με λίγες ζαρωματιές, είχε τα μάγουλα μακριά και τους μήνιγγες δασείς από τρίχες συνεστραμμένες και κυκλοειδείς. Εξωτερικά φαινόταν, ότι είχε λίγο κομμένες τις τρίχες. Το γένειο ήταν αρκετά μακρύ

και οι τρίχες ήταν ανακατεμένες, δηλαδή μαύρες μαζί με άσπρες.

Αυτός ο Άγιος ξεπέρασε στην παιδεία των λόγων όχι μόνο τους σοφούς και λόγιους, που ήταν στην εποχή του, αλλά και αυτούς ακόμη τους παλαιούς. Διότι, αφού έφθασε σε κάθε είδος παιδείας, σε κάθε μία από αυτές το κράτος και την νίκη απόκτησε. Και όχι μόνο αυτά, αλλά άσκησε και την έμπρακτη φιλοσοφία και με την πράξη ανέβηκε στη θεωρία των όντων. Εξ αιτίας αυτών ανέβηκε και στον θρόνο της αρχιεροσύνης, όταν έγινε σαράντα ετών και, αφού ποίμανε τήν Εκκλησί-α πέντε χρόνια, εξεδήμησε προς Κύριον.

Ο θεολόγος πάλι Γρηγόριος ήταν μέτριος ως προς τη θέση και το ανάστημα του σώματος λίγο κίτρινος μαζί και χαρούμενος. Είχε μικρή και πλατειά τη μύτη, είχε τα φρύδια ίσια, έβλεπε ήμερα και καταδεκτικά, είχε το δεξιό μάτι μικρότερο από το αριστερό και φαινόταν ένα σημάδι πληγής στην άλλη άκρη του οφθαλμού του. Είχε το γένειο αρκετά πυκνό, όχι όμως και μακρύ. Ήταν φαλακρός και άσπρος στην κεφαλή, έδειχνε ότι τα άκρα του γενείου του ήταν σαν καπνισμένα. Αξίζει να πούμε για τον θεολόγο αυτόν, ότι, αν κάποιος έπρεπε να γίνει ένας στύλος έμψυχος και ζωντανός, αποτελούμενος από όλες τις αρετές, αυτός ήταν ο Μέγας αυτός Γρηγόριος. Διότι, αφού νίκησε με τη

λαμπρότητα της ζωής του, εκείνους που διακρίνονταν κατά την πράξη, σε τέτοια κορυφή της θεωρίας ανέβηκε, ώστε όλοι νικιόνταν από τη σοφία που είχε, τόσο στους λόγους, όσο και στα δόγματα. Γι' αυτό απέκτησε κατ' εξαίρετο τρόπο και το να επονομάζεται θεολόγος.

Ποίμανε και την Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως δώδεκα χρόνους, ζώντας επάνω στη γη γενικά ογδόντα χρόνια.

(Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Συναξαριστής, τ. Γ, έκδ. Συνοδία Σπυρίδωνος Ιερομονάχου, Ι. Καλύβη «Άγιος Σπυρίδων Α΄» Νέα Σκήτη Άγιον Όρος σ. 200-205).